

1915 წლის ნაყოფიერი წელი

სამგლოვიარო ნომერი.

1915

ქზიბა, 25 ოქტომბერი 1915 წ.

ფასი 10 კაპ.

ქვეყნის

იუმორისგ.  
ჟურნალი

მათრასი

№24



Handwritten signature or initials in blue ink.

სოლომონ შურაბის ძე შურკიელიძე (კვირტი)



ქნ. მარიამ რევასის ასული ზურგიელიძისა, მარკოზ ზურაბის-ძე ზურგიელიძე, ვარდენ, რე-  
 ზო, ქაიხოსრო, თამარა, ცუცა, მაკო და ლიზო ზურგიელიძენი; ივანე ხარაძე, როსტომ  
 ცხვარაძე; თინათინა, ფეფო, მიშა, კუკუნია, ცუცუნია, ცუცუკია, ლეო და დავით კობო-  
 შვილები; ზაზულია, ლულუ, მარიკა, წიპი, ქუქია, კუქია, ვარდო, ელიჩკა, ლუბა და მა-  
 კარი ცხვარაძენი; ექვთიმე ფხუკიანიძე; ვალიკო, ბეჟან, სიღონა, მათე, ზოსიმე, ხვარამზე,  
 ქატოშვილები; სიმონ, კოსტა, და ნინიჩკა ჩხიკვაძეები; თომა, კეკე, ტატო, ატატო, სოსო,  
 ლევან, ზაზა და მიტუშა ქარიანიძენი; დუტუნია, კეკელა, ლიდიჩკა, სონიჩკა, ანეტა, მა-  
 რუსია, კეტუსია, თიკუნია, პაპუნა და იორამ პლუტიევი; ქიქიკო და ბიქიკო ზამბაურე-  
 ბი; ბესო, ზაქარია, პარმენ, ვარდენ, ქსენია, ქეთინა, ტიტე, მარუშკა, ფრიდონ, ლუკა და  
 ფეფო ხაზიშვილები—გულითადის მწუხარებით აუწყებენ ნაცნობთ და მეგობართ უდროით  
 გარდაცვალებას: პირველი ძვირფასი მეუღლისა, მეორე ძმისა, მესამე, მეოთხე, მეხუთე, მე-  
 ექვსე, მეშვიდე, მერვე და მეცხრე უძვირფასესი მამისა, მეათე და მეთერთმეტე საყვარელი  
 სიმამრისას; მეთორმეტე, მეცამეტე, მეთოთხმეტე, მეხუთმეტე, მეთექვსმეტე, მეჩვიდმეტე,  
 მეთვრამეტე, მეცხრამეტე, მეოცე, მეოცდაერთე, მეოცდაორე, მეოცდაოთხე, მეოცდახუთე,  
 მეოცდახუთე, მეოცდაექვსე, მეოცდაშვიდე, მეოცდარვე და მეოცდაცხრე მარად მოსაგონა-  
 რი საყვარელი ბაბუსი (ანუ პაპის), მეოცდაათე უსაყვარლესი ნათლის; მეოცდათერთმეტე,  
 თორმეტე, ცამეტე, თოთხმეტე, ხუთმეტე და თექვსმეტე მარად მოსაგონარის დედიდაშვილი-  
 სას; მეოცდაჩვიდმეტე, თვრამეტე, ცხრამეტე და მეორმოცე უსაყვარლესისა და უძვირფასე-  
 სის დედიდაშვილის რძლის ბიძისა; ორმოცდამეერთე, ორმოცდამეორე, მესამე, მეოთხე,  
 მეხუთე, მეექვსე, მეშვიდე და მერვე ტკბილ მოსაგონარის ნათლია ჩვენის სიმამრისას; ხო-  
 ლო დანარჩენები სულიერი მამისა და მარად ეამს მოსაგონარის ბიძა ჩვენის მამიდის მაზლის

თავადის სოლომონ ზურაბის-ძე

# ზურგიელიძისას

განსვენებული ხანგრძლივი ავთიყოფობის შემდეგ მოულოდნელად გარდაიცვალა დღი-  
 დან დაბადებისა მეოთხმოცდაშვიდე წლის მიწურულში.

პანაშვიდები ყოველ დღე დაკრძალვა მოხდება წმინდა დიდუბის ეკლესიაზე ქ. თფი-  
 ლისში.

## მეხი გავარდა.

გასკდა ზეცა, იგრილა მეხმა, წყდილდმა მოი-  
 ცო არემო, დაბნელდა მზე, შეკრთა მთვარის მოე-  
 ლვარე სხივები, ტყემ ძაძა ჩაიცვა, ვარსკვლავებმა  
 თვლები დახუჭეს, ხეობებში ბურუსი ჩამოწვა და  
 აცრემლებულ მიდამოს ბანს ეუბნება. ქარიშხალი  
 მრისხანებს და გაშეშებულ ტყეთა მწვერვალებს არ-  
 ხევს, მწუხარების დრუბელთა გროვას ცის გუმ-  
 ბათზე სდგამს ვით ხელთუქმნელ ძეგლს ჩვენი ცხო-  
 ვრების ამოაებისას. აღარ ისმის ფრინველთ ჟღერ-  
 ტული და გალობა სიხარულისა, ყვავილა სურნე-

ლება გაკმინდეს და სახეც დაეღმიჭათ. ანკარა  
 მტკვრის ტალღები თითქო სულთათანას უგალო-  
 ბენ გაოგნებულ მიდამოებს და ცელქი რიონი თით-  
 ქო ზარს ეუბნება თალხებში გახვეულ სოფელ სო-  
 კოთუბანს, იმ სოკოთუბანს, რომელმაც აღზარდა  
 თავისი და მთელი სამშობლოს სიამაყე, ქართველი  
 ერის დიდება და სახელი, ჩვენი თანამშრომელი  
 სოლომონ ზურაბის-ძე ზურგიელიძე, მწერლობაში  
 „კვირტის“ ფსევდონიმით ცნობილი.

თვით ბუმბერაზი დარაჯი ჩვენი მამულისა,  
 თოვლ-ყინულით თავაყვავებული იაღბუხიცი ღრმად  
 ჩაფიქრებულა, პიტალო შუბლზე თით მიბჯენილი



განუსაზღვრელ მწუხარებას მისცემია, თვალთავან  
ცივი ტანჯვის ანკარა ცრემლებსა ჰღვრის და ლა-  
მის გული გაიხეთქოს. ამაყი მყინვარიც ნიშნად  
მწუხარების თავზედ თოვლის ნაცარს იყრის და  
გულ ამოშდარი ქვითინებს ჩვენი სამშობლოს  
ბედს უბედობისას.

სტირიან, რამეთუ უღროოდ წაიქცა მწვერვა-  
ლი ქართული მწერლობისა, იალბუზი და მყინვა-  
რი ეროვნული სიტყვა-შეკაზმული ხელოვნებისა,  
სტირიან, რამეთუ ჩვენ აღარა გვყავს მზე პოეზი-  
ისა, მთვარე პროზისა და ვარსკვლავი იუმორისა  
თავ. სოლომონ ზურაბის-ძე ზურგიელიძე. სიკვ-  
დილმა მოგვტაცა ჯერედ გაუფურჩქნელი ძაღლი-  
ნით აღსაგეს, მთა იმედებისა საყვარელი „კვირტი“.

გრძნობს ზეცა და გრძნობს დედა-მიწა, გრძნობს  
სულიერი და უსულო ბუნება, ვერა გრძნობს მხო-  
ლოდ ქართველი ერი, რომლისთვისაც დიდებული,  
შეუღარებელი შვილის დაკარგვა მალლა დგას თვით  
გრძნობიარობაზედაც.

ჩვენ აღარა გვყავს დაუვიწყარი სოლომონ  
ზურგიელიძე!

ეს უტყუარი ფაქტია!

## † სოლომონ ზურაბის-ძე თავ. ზურგიელიძე

(„კვირტი“)

აღსრულდა გასაოცარის შორს მკვრეტელო-  
ბითა და წინასწარმეტყველური წინასწარ გრძნობით  
ნათქვამი ჩვენი სოლომონისა:

„კანც რომელიც ახადგის  
იკვივე კვდებს ბოჯოსა“.

და აღარ გვყავს საუკეთესო ქართველი ს. ზ.  
ზურგიელიძე. სამწუხაროთ, ადგილის სიმცირე ნე-  
ბას არ გვაძლევს ვრცლად შევეხოთ მის საყურად-  
ღებო ბიოგრაფიას (ეს მომავლის საქმეა) და იძუ-  
ლებული ვართ მკითხველის ყურადღება უმთავრეს-  
თა შორის უმთავრესებზე შევაჩეროთ.

სოლომონი დაიბადა 1828 წლის 19 აგვის-  
ტოს, დიდლის ოთხ საათსა და 18 წუთზე. მართა-  
ლია თავად ზურაბ ზურგიელიძეს, მამას სოლომო-  
ნისას, საათი არა ჰქონია, მაგრამ დილით მამლის  
ყვილსა და შუადლით ვირის ყროყინზე ეამთა მსე-  
ლელობას იგი, როგორც დაკვირვებული თავადი-  
უნაკლულრთ აღნიშნავდა ხოლმე.

ჯერ კიდე შვიდი წლისა არა ყოფილა ჩე-

ნი სოლომონი, რომ წმინდა ნათლისღება მიიღო.  
ამ დროს იგი თითქმის გარკვეულად აზნობდა შემ-  
დეგ ქართულ სიტყვებს: დედა, ბაბა, მსია მინა,  
კაკა, აღუუ და სხ. დიდი რჩევისა და კამათის შემ-  
დეგ გადაწყდა: ეწოდებოდა მისთვის სახელად „სო-  
ლომონი“, რაიც სავსებით გაამართლა მომავალში  
ჩვენმა მგოსანმა.

პირველ დაწყებითი განათლება პატარა (14  
წლის) სოლომონმა სოკოათუნის დიაკონთან, ბესო  
გულაძესთან მიიღო და მალე 18—19 წლის ბავშვი  
გადაიყვანეს მახლობელ სასულიერო სასწავლებელ-  
ში. აქ პატარა სოლომონმა გაატარა დაახლოებით  
9—10 წელიწადი და ბოლოს, რაკი ვერ შეეთვისა  
სკოლაში გამეფებულ სულის შემხუთველ წესრიგს,  
იძულებული გახდა სკოლისთვის თავი მიენებებია.

ზოგიერთების აზრით სწორედ აქედან იწყება  
საზოგადო მოღვაწეობა ჩვენი ძვირფასი „კვირტი-  
სა“. მართალია მის სასკოლო რვეულში აღმოჩნდა  
პატარა ლექსი ვიღაც „უტურუმელასადმი“ მინაწერი,  
მაგრამ ჩვენ გადაჭრით ვამბობთ, რომ ეს არ ეკუ-  
თვნის იმ ხანას, ვინაიდან იმ ლექსში არაფერია  
ბატონ-ყმობის შესახებ ნათქვამი. ჩვენის აზრით,  
საზოგადო მოღვაწეობა სოლომონისა დაიწყო გა-  
ცილებით უფრო გვიან, სახელდობრ 1865 წლის  
მიწურულში, ე. ი. როცა ის შეიქნა 35 წლისა და  
ამგვარათ საკმარისად მომწიფდა აღნიშნული ასა-  
რეზისათვის.

სწორეთ ამ წლებში მიითვისა მან სიმპატიური  
ფსევდონიმი „კვირტი“, რომელიც მოწერილია მი-  
სი საუცხოვო ლექსის ქვეშ. მე არ შემძლია აქ  
სავსებით არ მოვიყვანო ეს მარგალიტი სიტყვა კა-  
ზმული მწერლობისა.

აი ისიც!

### თვალები.

როცა ვსჯდავ ქაღებსა,  
და ზედ შავ-შავ თვალებსა,  
მოსვენება შეკარგვის  
ვიწვი და ვადაგებო.  
ნახებწყდებს ურის ჩანქრად  
როგორც ტაღდა მრასისზე  
მე კი კვალად შევეურებ  
იმას გაეაგებუდი.

აქ ამ თვალში მე ვსჯდავ  
ჩემს მამულს და ქვეყანას  
და რომ გრძნობა მომუროს  
ეს გაკვირვებს თქვენ განა?

„კვირტი“.



კრიტიკული განხილვა ბნი კვირტის ნაწარმოებთა ჩემს საგანს არ შეადგენს და თუ ეს ლექსი მოვიყვანე, მოვიყვანე მხოლოდ სანიმუშოდ.

აშკარაა ბატონ-ყობის გადავარდნამ ჩვენს მწერალზე დიდი გავლენა მოახდინა და ტალჩოკი მისცა მასში ჩამარბული ნიქის მსვლელობას. აღსანიშნავია, რომ შთამომავლობით თავადი და კარგი ოჯახის შვილიც, ხალხში ჩადგა და ერის გასაჭირი თავის დევიზად გაიხადა. ამას ერთის მხრით ხელი შეუწყო სოლომონის სახელმწიფო სამსახურში შესვლამ.

მსახურობდა იგი საგუბერნიო სასამართლოში, სადაც ხშირად უხდებოდა გლეხებთან საქმის წარმოება. ვინ არ იცის, თუ რას ნიშნავს სიტყვა „კანცელიარიის ვირთხა“! ჩვენი ეროვნების სასიქადულოთ სოლომონი შორს იყო ამ სათავილო სახელწოდებისაგან და თუ სადმე დაუდევრობით რასმე დაშავებდა, იმის დამალვასაც კი მოახერხებდა.

სწორედ ამ ხანებში გამოჩნდნენ ჩვენში ახალგაზრდა მწერალნი: აკაკი, ილია, გ. წერეთელი, ს. მესხი, ნიკოლაძე და სხვანი, რომელნიც ხშირად იკრიბებოდნენ სოლომონ ზურგეილიძის ოჯახში, არა მარტო იმიტომ, რომ დიასახლისმა კარგი სადილები იცოდა, არამედ იმიტომაც, რომ მოესმინათ გონიერი მუსიკა და აზრები უკვე დამსახურებულა მწერლისა. ყველაზე დიდი გავლენა სოლომონის პოეზიამ ნ. ნიკოლაძეზე მოახდინა.

ჩვენს დაუღიწყარ მგოსანს თავისი კალამი თითქმის უკანასკნელ დღეებამდე არ გაუვლია ხელიდან. ამ ბოლო დროს ექიმების რჩევით დაანება თავი ლექსთა თხზვას, რამაც უექველია გავლენა იქონია მის სულიერ სიმშვიდეზე.

ნეტარ ხსენებულის ლექსთა შორის პირველი ადგილი მისს „თვალეზს“ უჭირავს. ამ ლექსს უკვე ამდერებენ გიტარაზე სოფლოელი ქალიშვილები. გარდა ამისა მშვენიერია ლექსები: „ბაბი“ (დაუმთავრებელი), „სიზმარი“ (დაუმთავრებელი) „ბატები“. ყვავო, ყვავო ყვანჩალოა“ (იუმორისტული დაუმთავრებელი).

მაგრამ თქვენ არ უნდა იფიქროთ, თითქო ბნი სოლომონი მხოლოდ სამწერლო დარგში ყოფილიყოს შესანიშნავი. არა; ის შესანიშნავი იყო, როგორც მსახიობი (სცენის მოყვარე) როგორც მკვებ-მეტყველი ლექტორი; როგორც საუკეთესო მკვლევარი ქართული ენისა, ისტორიისა და აგრეთვე ქართული საეკლესიო გალობისა. ყველა ზემოაღნიშ-

ნულ დარგში შეიტანა მან თავისი წვლილი, ყველგან დიამსახურა უდიდესი სიყვარული და პატივისცემა, მაგრამ განსაკუთრებითი ყურადღების ღირსია მისი ისტორიული გამოკვლევა „სოფ. სოკოთუბანი“, სამწუხაროთ დაუმთავრებელი.

1905 წლის შემდეგ სოლომონმა სცადა დრამების წერაც, მაგრამ ვერც ერთი ვერ დაამთავრა დროს უქონლობის გამო. მხოლოდ „კურდღლის ფეხი“. დრამა სამ მოქმედებათ უკვე დაემთავრებია, მას მაგრამ სამტრედილაში მოგზაურობის დროს საღურთან ჩამოდანი მოჰპარეს და დაიკარგა.

ოჯახური ვითარება სოლომონისა მდიდარი მრავალი საყურადღებო შემთხვევებით, მაგრამ როგორც აღნიშნეთ უადგილობის გამო არ შეგვიძლია ჯეროვანად გავაშუქოთ ყოველი მხარე მისი.

38 წლისამ შეერთა მან თავადი რევოლუციონერადის ქალი მარიამი. როგორც ირკვევა სოლომონის ლექსი „თვალეზი“ მარიამის ეშხით იყო გამოწვეული. მარიამი სასახელო დიასახლისი, ქმრისა და ოჯახის ერთგული გამოდგა. განსაკუთრებით ხელს უწყობდა იგი ქმრის მგოსნურ მუშაობას და სცენაზედაც მისი თანხმობით გამოდიოდა ჩვენი სოლომონი.

მალე ოჯახი გაიზარდა. სოლომონს შეეძინა სამი ვაჟი და ოთხი ქალი. ვაჟებმა უკვე მიიღეს საკმაო სწავლა განვითარება, რომ მამის დაწყებული საქმე განაგრძონ. ვარდენი და რეზო სათავადო აზნაურო გიმნაზიაში სწავლობდნენ. მეოთხე კლასამდე გაუძღეს როგორც იქნა აუტანელ რეჟიმს და მერმე თავი დაანებეს. უმცროსი ქაიხოსრო სემინარიისთვის ემზადებოდა, მაგრამ ბოლოს თავი დაანება და სოფლის მეურნეობა იჩრია.

სოლომონის ქალებში მარტო ერთმა, თამარამ ისურვა გათხოვება, დანარჩენი სამი: ცუცა, მაკა და ლიზიკო მამასთან დარჩნენ ოჯახში დღევანდლამდე. მიუხედავად იმისა, რომ ადგილ მამული უხვად ჰქონდა და პენსიაც საკმაო, სოლომონი უკიდურეს სიღარიბეში გარდაიცვალა. გარდაიცვალა იგი მოულოდნელით, ჯერ კიდევ ძალღონით აღსაგებ დაბადებთგან 87 წლისა.

ქართველი საზოგადოების ვალია იზრუნოს დიდებული ქართველის ოჯახის კეთილ დღეობის უზრუნველსაყოფად.

საუკუნოთ იყოს ხსენება შენი დიდებული მამულიშვილო

ისტორიკოსი.





წმინდა ნათლისღება სოლომონ ზურგიელიძისა.

### სოლომონ ზურგიელიძის (კვირტის) სმოვნას.

და ვფიცავ, ვფიცავ წმინდა სახელს, სახელს უფლისას,  
 ვფიცავ ჩემს სატრფოს, ქუსლის ლურსმანს მისი ტუფლისას,  
 ვფიცავ ჩემს მუზას, გენიოსურ მისსა თამაშსა,  
 ჩემი მიჯნურის ოქროს ფეხსა, ფეხზე გაბაშსა,  
 ზღაპარს ჰამაკში, ნეტარ წუთებს მის მოგონების,  
 კოცნათა კოცონს და ჩაკოცნილ ტუჩთ გოგონების,  
 რომ ჩემი სული, ააჯანყა სიკვდილმა შენმა,  
 და შემაზღულა გული ზღუდემ, ლოდით ნაშენმა!..

\*

ოჰ, სოლომონჯან! აწ ჩემს მუზას გარს აკრავს  
 ნისლი,  
 რადგან შენ მუზის მოძმე იყო, თვისტომი, ქვისლი...  
 ჩაშავდა გული, გაიმურა ვით არაბია,  
 და ჩემს ვარდის ბუჩქს, ვაჰ, კოკორი აღარ აბია!..

ილით ავდექი დათახული და მგლოვიარე  
 და ჩემი სატრფო გოგონები შემოვიარე,  
 მაგრამ, სოლომონ, ჩემი ურვა ჯოჯოხეთს უდრის,  
 ვერ გააქარვა სურნელებამ იმათი პუდრის!..

ი. გრიშაშვილი.

## ქ რ ო ნ ი კ ა. (თავისუფალი)

დამკრძალავი კომიტეტი.

საბელისწერო დეპეშა ს. ზ. ზურგიელიძის გარ-  
 დაცვალების შესახებ იმდენათ მოულოდნელი იყო,  
 რომ "ნაციონალურ დამკრძალავ კომიტეტის" წევ-  
 რნი in corpore შეეკითხნენ სოკოთუბნის სამრევლო  
 სკოლის მასწავლებელს: „გამოურკვეველ მდგო-  
 მარეობაში მყოფნი, გულის ფანტქალით გეკით-  
 ხებით, — მართლა დაიღუპა საქართველო თუ არა?“

ამ დეპეშის საპასუხოდ მოვიდა მოკლე, მაგ-  
 რამ მრავალ მეტყველი ცნობა: „დაიღუპა“.

ამ ცნობის მიღებისათანავე შესდგა საგანგებო  
 კრება „ნაციონალურ დამკრძალავ საზოგადოებისა“.



ანდერძი.

ქალაქში ხმა გავრცელდა, რომ განსვენებულ მგოსანს თავისი ნაწერები (დაუმთავრებელი) უანდერძებოა ქართველ კულტურის მოყვარე საზოგადოებისათვის; არცის ხისაგან გამოჩუქურთმებულ სოლომონის საყვარელ „პორტსიგარში“ აღმოჩნდა შემდეგი, გულის ამახუყებელი ბარათი: „**უანდერძოს განათლების**“ სკოლას. **პატარა ქართველო!** შეიყვარე სამშობლო შენი, ვითარცა მე მიყვარდა „**ორტსიგარი**“ ესე“.

უკანასკნელი წუთები.

სოფ. სოკოთუბანში ლექციის წასაკითხავად მისული ბ-ნი ს. ფირცხალავა, შემთხვევითი მოწამე გახდა სოლომონის აღსრულებისა. როდესაც ბ-ნი სამსონი გამოეთხოვა, სულთმობრძავე სოლომონმა თითქმის ვარკვეულათ წარმოსთქვა: — **მშვიდობით, საყვარელო სამ...** და სამუდამოთ დაბრუნდა თვალეში. მას აღარ დასცალდა უკანასკნელათ სრულად წარმოეთქვა მისი სათაყვანებელი სიტყვა „**სამშობლო**“.

დამკრძალავ კომიტეტთა ცენტრალური ბიურო.

„ნაციონალურ დამკრძალავ საზოგადოების“ პირველმა კრებამ ერთხმად დაადგინა: ჩვენი მსკოვანი მოღვაწის დამკრძალავ მიეცეს ფართო ნაციონალური ხასიათი. ამ მიზნის მისაღწევათ განიზრახა ყოველ უბანში ცალკე „**დამკრძალავ კომისიის**“ დაარსება და მათ წარმომადგენელთაგან „**ცენტრალური ბიუროს**“ შედგენა.

მაგრამ მოხდა ის, რაც უნდა მომხდარიყო: ვიდრე „**ნაციონალურ დამკრძალავი საზოგადოების**“ კრება ამ საკითხს სწყვეტდა, სხდომის დარბაზს უკვე მიაღწენ „**საუბნო დამკრძალავ კომიტეტთა**“ წარმომადგენელი. ამგვრათ, ხალხის სტიქიური სურვილისამებრ „**დამკრძალავ კომიტეტთა ცენტრალური ბიუროს**“. უკვე შესდგა.

ბიუროში შედიან: ბ-ნი იასე რაქველი (ვერა). სევესტი გაჩეჩილაძე. (საბურთალო და ახალშენი), მამედ-ვეფენდი-ალი-ოღლი-გუსეინ-ზადე (ხარფუხი), შ. შარაშიძე (ავლაბარი), დ. კასრაძე (ჩუღურეთი), ნ. კალანდაძე (კუქია), ფ. მგელაძე (დიღუბე).

როგორც მოსალოდნელი იყო, სოლოლაკ-ნაძალადემა ახლაც ბლოკი შეპკრეს და „**დამკრძალავ კომიტეტთა ცენტრალურ ბიუროში**“ თავისი წარმომადგენლები არ გამოგზავნეს.

საინტესესო პროცესი.

როგორც ვაგიგეთ, სოლომონის ჯერ დაუმთავრებელი მონოგრაფია ქართული საეკლესიო გალოზის შესახებ — „**სამ-ხმოვანი, თუ ოთხ-ხმოვანი?**“ — მგოსანის ნება დაურთველად გამოუცია ბ-ნ სოსიკო მერკვილაძეს.

ამის გამო, ანდერძით მემკვიდრე ქართული კულტურის მოყვარული საზოგადოების“ გამგეობა გამოძიებას შეუდგა და ახლო მომავალში საინტერესო პროცესის მოწამენი ვაგზდებით.

ძველის პროექტი.

„სახალხო ფურცლის“ რედაქციამ ერთხელ კიდევ დაამტკიცა, რომ ის დარაჯათ უდგას ეროვნულ ინტერესებს. „**დამკრძალავ კომიტეტთა ცენტრალურ ბიუროს**“ სხდომაზე აღნიშნული რედაქციის წარმომადგენელმა ი. გოგოლაშვილმა გააცნო ამხანაგებს დაუვიწყარი მგოსანის ძველის პროექტი. ქანდაკებას გოსანისას გამოჰკვეთს მარამოლილოსაგან ბ-ნი ი. ნიკოლაძე, ხოლო კვარცხლბეკს დასდგამს ინე. პ. მამრადე.

ბ-ნი ი. ნიკოლაძე, როგორც დანამდვილებით ვაგიგეთ, ომის ვათაგებისათავე გაემგზავრება საზღვარ გარეთ, ლიუქსენბურგის მუზეუმში განსვენებული მგოსანის მონაზულობის შესასწავლათ.

სოლომონის ფონდი.

„ქართული დრიმატიული საზოგადოების“ გამგეობამ დაადგინა: ვადაცეს „**დამკრძალავ კომიტეტთა ცენტრალურ ბიუროს**“ მიმდინარე სეზონის წმინდა შემოსავალი განსვენებული დრამატურგის სოლომონ ზურგიელიძის ფონდის ძირითად თანხისათვის.

ამავე მიზნისთვის შემოვიდა: 1) ლენა ტიკინაძისაგან (მ წლისა) 1 მან. და 50 კაპ. (ვერცხლის უხალთუნები) 2) ილო და ლუბა ჩილიკაძეთაგან (პირველი 5 წლისა, მეორე 2 1/2 წლისა) სულ 1 მან. 25 კ. 3) იოსებ იმედაშვილისაგან (47 წლ. და 17 დღისა) 5 მანეთი („**თეატრი**“ და ცხოვრების“ ერთი ნომრის წლიური ფასი). 4) ახმედ-ჯეზირ-ოღლისაგან (8 წლისა) 75 კაპ.

„სოლომონის საღამო“.

„დამკრძალავ კომიტეტთა ცენტრალურმა ბიურომ“ დაადგინა: განსვენებულის აღსრულების მეორე მოცე დღეს ვაიმართოს ქართულ კლუბის დარბაზში „**სოლომონის საღამო**“.



პროგრამა დაახლოვებით შემდეგია: **1 განყოფილება.** 1) სამგლოვიარო ჰიმნი სოლომონის ქანდაკების წინაშე (კავსადის ხრო შესარულებს „ცანგალა და გოგონას“) 2) გრ. რობაქიძე (თუ ავთო-მყოფობამ ხელი არ შეუშალა) წარმოსთქვამს სიტყვას: „ქალ-ვაჟური დასაწყისი ს. ზ. ზურგიელიძის თხზულებებში“. 3) ექ. ივ. გომართელი წაიკითხავს ლექსებს „მეუღლე სოლომონისა, ნინა და საკულინარო ხელოვნება. **2 განყოფილება.** 1) ბ. ვ. ბურჯანაძე განსვენებული მგონის გრამში წაიკითხავს სოლომონის უკვდავ ლექსებს. 2) კავსადის ხრო შესარულებს ამ დღისთვის სავანგებოთ შეთხზულ სავალობელს „ნეტავი, გოგოვ, მე და შენ“ 3) ნაფიცი ვეჭილი იოსებ მაჭავარიანი წარმოხტევამს სიტყვას „სოლომონ ზურგიელიძის გავლენა ვახტანგ VI-ის კანონდებულებაზე“. **3 განყოფილება.** 1) „ნაკადულის რედაქციის სახელით არჩილ ჯაჯანაშვილი (6 წლისა) წაიკითხავს ლექსს: „პატარა ვარ, გავიზრდები“. 2) კავსადის ხრო ივლობებს განსვენებული სოლომონის მიერ ნოტებზე გადაღებულ სვანურ ჰანგს „ხსან-ბეგურას“. 3) დამკრძალავ კომიტეტთა ცენტრალურ ბიუროს თავმჯდომარე ბ. ვ. ჟურელი წარმოსთქვამს სიტყვას: „სანოვაგეთა, თუ მოღვაწეთა დაძვირება“. **4 განყოფილება.** აპოთეოზი, სცენაზე მოსჩანს ქარიშხლისაგან გადამტყრეული უზარმაზარი მუხა (ემბლემა საქართველოსი), რომელსაც ყვავ-ყორანნი დასჩხავიან თავს და ჰკორტნიან. მუხის კუნძს (ემბლემას შეურყეველ ეროვნულ საფუძვლისს) იღუმალი მღუმარებით დაყრდნობია სოლომონ ზურგიელიძე, სოლომონსა და მუხის კუნძს გარს არტყია ქართველ ახალგაზრდა მგოსანთა ზღეადა, ნორჩი ყლორტები შეურყეველი საფუძველისა. ეს სურათი, ჯერ ბინდ-გადაკრული, თან და თან ნათელი იმოსება ამომავალი მზის სხივების მიერ. ამომავალ მნათობის ელვარე სხივებთან ერთად ამ დიდებულ სანახაობას ეფინება მომჯადოებელი ღვთიური ჰანგები კავსადის ხროსი, რომელიც ჩვეულებრივის სინაზით უგალობს მგოსანს: „მუმილი მუხასა გარს ეხვეოდა“.

ბიურომ ამასთანავე დაადგინა, ამგვარივე „სოლომონის საღამოები“ გაიმართოს ყოველ წლივ, 17 ოქტომბერს.

**დამკრძალვის კრებული.**

დამკრძალავ კომიტეტთა ცენტრალურმა ბიურომ აირჩია სარედაქციო კომისია, რომელსაც დაეფალა ცალკე წიგნათ გამოცემა ყველა იმისი, რაც

სოლომონის გარდაცვალების გამო ითქვა და დაიწერა. ეს კრებული, თუ საჭირო მასალების შეგროვება და დაბეჭდვა მოესწრო, უნდა მზათ იყოს განსვენებულის გარდაცვალების შემდეგ 28 წლის იუბილეისათვის, ე. ი. 1940 წელს.

**ახალი უბედურების აჩრდილი და საჭირო თადარიგი.**

დ. კ. ც. ბიუროს უკანასკნელ კრებაზე წაიკითხულ იქმნა შემადრწუნებელი შინაარსის ღებემა ქალაქ ოზურგეთიდან: „**ღრმა მწუხარებით გაუწყებთ, რომ გუშინ, საღამოს 6 საათზე, მოულოდნელათ მიიმე ვეთ გახდა ჩვენი მამულის სიამაჲე გუხარ ჟუჟისპირელი. მღგომარეობა საშიშია. ალექსი ჭალელი.**

ბიურომ დაუყოვნებლივ გადასწყვიტა განადრძოს არსებობა ვიდრე ეს ვერაგი მტერი, ქართველი ერისა, სიკვდილი, არ დასტოვებს ჩვენს მრავალ-ტანჯულს სამშობლოს“.

**На смерть С. Зургелидзе—Квирти.**

Угасли звѣзды... И нѣкто въ черномъ,  
Приникши ликомъ къ тмѣ небесной,  
Въ эфирѣ сумрачномъ, минорномъ  
Простеръ кровавую десницу...

И страшной Смерти колесницу  
Съ контуромъ сѣрымъ и неяснымъ  
Промчалъ съ нѣмымъ грохотомъ...  
И Эхо адское съ хохотомъ отвѣчало!

—Алло!..

И вздоргнули тогда устои Небосклона,  
И онъ, весь черный, плащъ свой черный  
Спустилъ, злой Моирѣ покорный,  
Къ изголовью Соломона...

И пастыря могучій, свѣтлый духъ  
Простился съ бранными останкми,  
И вылетѣлъ, какъ легкой птичій пухъ,  
И въ высь поднялся съ „свѣтлянками“...

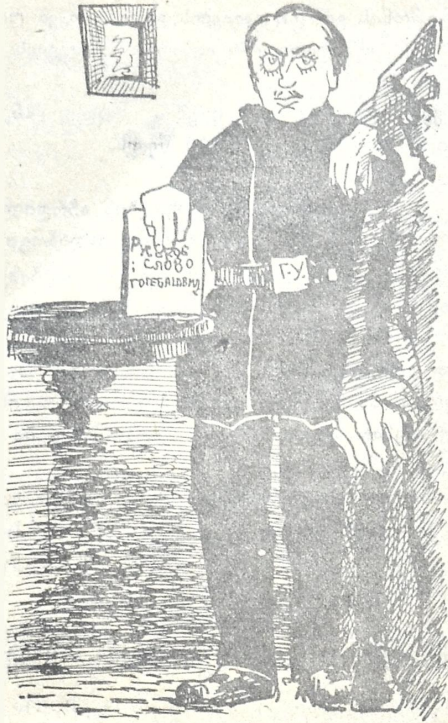
И вотъ закрылись методично  
Сперва одно, затѣмъ другое око...  
Не выдержалъ поэтъ и вскрикнулъ мело-  
дично:

—„Варь! ма ва моко! \*)!“

**С. Абашели.**

\* ) „ვარი მა ვა მოკო“—მეგრული სიტყვებია და ნიშნავს: არა მე არ მინდა! როგორც მკითხველი ჰხედავს, ეს ძლიერი პროტესტი უსამართლო სიკვდილის წინააღმდეგ, პოეტს სამშობლო ენაზე აღმოხდა.





სოლომონ ზურგიელიძე  
სკოლაში შესვლის დროს.



სოლომონ ზურგიელიძე

სასწავლებლიდან გამოვდების დროს, როცა მან დასწერა პირველი ლექსი „თვალები“.

## დაკრძალვის ცერემონიალი.

გულშინდელ სხდომაზე დ. კ. ც. ბიურომ საბოლოოთ შეიმუშავა სოლომონის დაკრძალვის წესრიგი:

1—ქაშვეთის ეკლესიაში მის გოლაფანში და ახლო-მახლო ქუჩებში უბილეთოდ არავის დაუშვებენ. ბილეთები იყიდება ქ. შ. წ. კ. გ. კანტორაში. (გრ. ბურჭულაძესთან) „სახალხო ფურცელის“ რედაქციაში, ხილულობის მაღაზია „კარტალინიაში“ რ. გაბაშვილთან და სათავადაზნაურო გიმნაზიაში ა. კიკინაძესთან. ბილეთების ფასი: ა) ქაშვეთის ეკლესიაში 1—8 წყებადღე 3 მანეთი. 9—ბოლოდღე 1 მან. 50 კაპ. ბ) გოლაფანში 1 მანეთი და გ) ქუჩებში 50 კაპ.

2—წირვა დაიწყება დილის 4 საათზე და გთავდება საღამოს 4 საათზე. მწირველნი იქნებიან ქართველი მღვდელმთავრები, მუსულმანთა შეიხულ ისლამი და ებრაელთა რაბინი.

3—წირვის გათავების შემდეგ ცხედარს ეკლესიიდან ბალდახინამდე გამოასვენებენ მგონსები;

ბალდახინში ცხენების ადგილს დაიჭერენ ჩვენი ცნობილნი მოღვაწენი: გ. დისამიძე და ალ. ყანბელი; ილ. ზურაბიშვილი და სიმონ ყიფიანი; კოწია თუმანიშვილი და ფეზურ-ოღლი-დემირ-ზადე; ფილ. გოგინაიშვილი და პართ. გოთუა; ერ. გორდელაძე და მიხა გაჩეილაძე. პროცესიას წინ, კელატრით ხელში გაუძღვება „სინათლის“ ავტორი იოსებ გედევანიშვილი.

4—პროცესია დაიძრება საღამოს ოთხ საათზე ლორის მელიქიშვილის ქუჩით, გაივლის ერევნის მოედანს, სომხის ბაზარს, სიონის ტაძარს და გავა ხარფუხში, საიდანაც ბოტანიკური ბაღით აივლის კოჯორის გზაზე სოფ. ოქროყანამდე. აქედან მოუხვევს და ჩამოვა სოლოლაკით კვლავ ერევნის მოედანზე. შემდეგ გაივლის სასახლის, გოლოვინის, წყნეთის ქუჩებს და მიადგება სათავადაზნაურო გიმნაზიას. აქედან კვლავ უკან ბრუნდება და ფორის დაღმართით გამოვა მიხაილის პროსპექტზე და გაემართება პირდაპირ დიდუბისაკენ.

გზაში პროცესია შეგერდება: სათ.-აზნაურო ბანკის ახალ შენობასთან, (სიტყვას წარმოსთქვამს



ილ. ზურაბიშვილი.) ძვევლოვის მაღაზიასთან (სიტ. წარ. პარ. ვოთუა) ერენის მოედანზე (ეროვნებათა წარმომადგენელნი) სიონის სობოროსთან (ანტ. ეპისკოპოზი) აბანოებთან (გიორ. ამირეჯიბი) ბოტანიკურ ბაღში (ნ. კალანდაძე) სოფ. ოქროყანაში (ვარდენ ზურგიელიძე.) წერაკითხვის საზ. წინ (ვარ. ბურჯანაძე) ლალიძის ქარხნის წინ (მიხ. ლალიძე) ძმურ ნუგეშთან (ვანდელი) „ოლექსანდროულთან“ (გიგო დიასამიძე) სთავად-აზნაურო გიმნაზიასთან (გერონტი ქიქოძე) „ნოვს“ სასტუმროსთან (აბ. წულაძე) „ეშმაკის მათხრახის“ რედაქციასთან (ეშმაკი) ხოლო დიდუბის ეკლესიის გოლავანში ილაპარაკებენ ყველანი ერთად.

## მოგონებანი

განსვენებულის ს. ზ. ზურგიელიძის შესახებ.

### I

ჯერ კიდევ მსოფლიო ომი გამოცხადებული არ იყო, რომ შევხვდი განსვენებულ მოღვაწეს ქალაქის ბაღში და მასთან გაცნობის შემდეგ სახლში სადილათ მივიწვიე. სოლომონმა გაიპატიეთა და სთქვა:

— მე კარგა ხანია გიცნობდით თქვენ, როგორც ნიჭიერ მგოსანსა და ქეშმარიტ მამულიშვილს, მაგრამ გაცნობისათნავე სტუმრობა, ეს ურცხვობა იქნებოდა ჩემის მხრით.

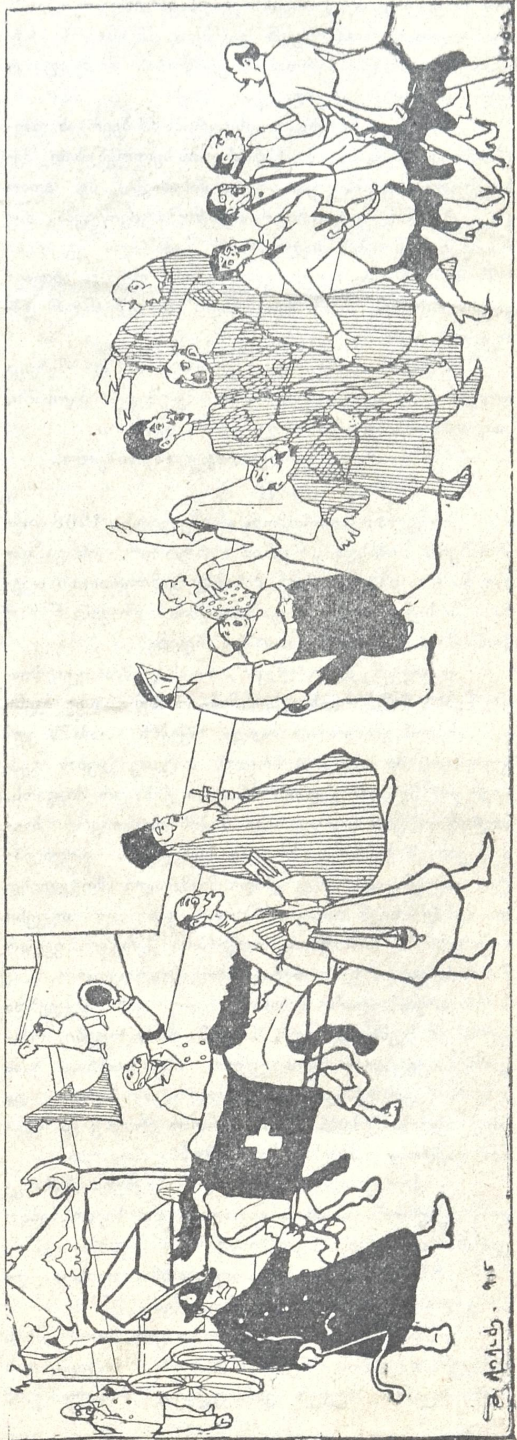
მე, როგორც სტუმრის მოყვარულმა ქართველმა, რასაკვირველია დავითანზე მოღვაწე ქართველი შინ წამყოლოდა. სოლომონი განცვიფრებაში მოიყვანა ჩემს ოჯახში ნახულმა. მეტადრე მოხიბლო ოჯახის დიასახლისმა და ბავშვების გონება გახსნილობამ.

— ასეთი ოჯახის მამა, ქეშმარიტად ღირსია ქებისა და დიდებისაო, შენიშნა სოლომონმა.

მე გადავეცი წასაკითხთ მას ჩემი ახლად დამთავრებული ხელთნაწერი „ზუთხი“, ლაქსად დაწერილი პოემა. სოლომონი პირველმავე ტაშმა უზომო აღტაცებაში მოიყვანა და სახე განათებულმა შესძახა:

— აი ქეშმარიტი ნიჭი! შემცდარნი არიან ვინაც ჩვენში მწერლობის დაკნინებაზე ლაპარაკობს. მე რომ თქვენი მესაღედი ნიჭი მომცა, მსოფლიო გენიოსის სახელს მოვიხვეჭდი და თვით შოთა რუსთაველსაც კი ჩავჩრდილავდი.

დიასახლისის მიერ მორთმეულმა სადილმა,



სოლომონ ზურგიელიძის დაკრძალვა: დიდუბური ხანაზობა.



ხომ ყოველივე მოლოდინს გადააქარბა. მგოსანმა აღარ იცოდა რომლისგან დაეწყო. მშვენიერს სასაღილო ოთახში პარდაპირ გრძნობის მომჯადოებელი არამატი დაგუბდა.

— ჩემს ხანგრძლივ ცხოვრებაში ბევრგან დაუსწრებელივარ ნადიმს, მაგრამ ასეთის ხელოვნებით შეზავებული სუფრა ჯერ არსად მინახავს. მე აღარ ვიცი როგორ გადავიხადო თქვენი პატივისცემა. თუ რაიმე გარემოებამ ხელი არ შემეშალა ვეცდები ჩემს ოჯახში შევხვდეთ ერთმანეთს, თუმცა ახლავე გაფრთხილებთ, რომ ასეთ უხესა და მშვენიერ დახვედრას ვერ შევსძლებ.

სამწუხაროდ ჯერ მსოფლიო ომმა და შემდეგ უღმობელმა სიკვდილმა ხელი შეუშალა მგოსანს, თავისი დაპირება სისრულეში მოეყვანა.

ახნ. მიხეჯ გაწაღვის-ქე ლომჯანიშეილი.

II

პირველად სოლომონთან შეხვედრა 1908 ოქტომბრის მომხიდა „რკინის თეატრში“. ის გამაცნო ნ. ე. ვამ. მე მაშინ მესამედ გამოვდიოდი სცენაზე არსენას როლში და თითქმის არავისგან არ მომესმინა აზრი ჩემი თამაშის შესახებ.

— თქვენ, ბ-ნო ლევან, დღეს ქეშმარიტი სიამოვნების წამები გამაცდევინეთ. არსენა, ეგ ჩვენი ცხოვრების გმირია და როცა თქვენს თამაშს ვუყურებდი, მე თითქმის სრულს თავდავიწყებას ვეძლეოდი. მე საზოგადოთ არავისი ქება არ მიყვარს, მაგრამ თქვენი ღვთაებრივი ნიჭის სიძლიერე მაიძულებს ამ შემთხვევაში ჩემს ჩვეულებას ვუღალატო. თქვენ უეჭველად დიდი მოაზავალი მოგველისთ და მე მეშინიან მხოლოდ იმისი: ვაი თუ თქვენი ნიჭის ზრდა ქართული თეატრის ქერქში ვეღარ მოთავსდეს და სამშობლო მხარე მიატოვოთ.

კარგათ აღარ მახსოვს, თუ ვინ უგდებდა ყურს ამ ჩვენს მუსიავს, მაგრამ ეს სიტყვები, როგორც ცეცხლით ამონაკვეთი, ისე დაჩნდა ჩემს გულს. მე გაუბედღავთ ვთხოვე ვცა პატივი და სპექტაკლის შემდეგ ჩემთან ერთად ერთი ჰიქა ღვინო დაელია, რახედაც სოლომონმა მიბასუხა:

— პირიქით, ჩემთვის უფრო იქნება სასახელი თქვენთან სადამოს გატარება და სიამოვნებით ვეთანხმები თქვენს სურვილსო.

ვახშამზე თამაღობა სოლომონმა იკისრა და პირველი ჰიქით ხელში წარმოსთქვა:

— ბატონებო! მე ბედნიერი ვარ, რომ ბედმა მარგუნა დღეს იმ წრეში თამაღობა, სადაც ზის ჩვენი სცენის შუქურ ვარსკვლავი, რომელიც ამ

პატარა ხნის წინეთ ამოკაშაშებულა აქ, ზღვის პირის ჰორიზონტზე და რომელსაც ჯერ ჯერობით ვერ ამჩნევს შუაგულ ქართველთა თვალი. მაგრამ ვარსკვლავი ზევით, ამოცურდება, ზღვის ბურუსიდან ცის ლიჟვარზე გადავა და იქ ანთება როგორც მზე ქართული ხელოვნებისა. მე ვსვამ ჩვენი ძვირფასი მასპინძლის, ახალგაზრდა სცენის მოყვარის და ნიქით აღსავსე მსახიობის ლევან სიმონის ქე გორელის სადღეგრძელოს.

უნდა გამოვტყდე, რომ ამ სიტყვამ ძლიერ აღაფრთოვანა ჩემი მგრძნობიარობა. მარტომ დაიწყე „მრავალ ქამიერი“ და ამ გარემოებამ ახალი ქება გამოიწვია ჩემი სოლომონის მხრით. მან „ექსტრა“ მოითხოვა და სთქვა:

— ბატონებო! ბოღიშს ვიხდი რომ გაწუხებთ, მაგრამ ეს არ მომდის კერძო პირადის ანგარიშებით. თქვენ ჩემზე უკეთ მოგხსენდებათ სიმდიდრე ქართული საერო და საეკლესიო ჰანგებისა. მაგრამ საუბედუროთ ჩვენში არ გამოჩენილა ჯერ პიროვნება, რომელსაც ამ სფეროში მიეხწიოს ნამდვილ ნაციონალურ შემოქმედების მწვერვალამდე. დღეს ჩემ მიერ მოსმენილი „მრავალ-ქამიერი“ ამ მხრივ ფიად მრავალ მნიშვნელოვანია და მე შემიძლია მოგილოცოთ თქვენ აღმოჩენა უძლიერესი ქართველი მუსიკოსისა.

ყველა განცვიფრებული დარჩა, ვინაიდან ჩემი სიმღერა მათ არა ერთხელ ჰქონდათ გაგონილი და თუ ის ასეთი ღირსებისა იყო ექვიც არავის ებადებოდა.

დღეს უღმობელმა სიკვდილმა მოგვტაცა მრავალმხრივი ნიქით დაჯილოებული სოლომონ ზურგიელიძე და ამ გარემოებამ მეც განუსაზღვრელს მწუხარებაში ჩამავლო.

საუკუნოთ იქნება შენი სახელი ჩვენს გულში დიდებულიო ქართველო.

სცენის მოყვარე ლეკან სიმონას ქე გარეჯი. (ფარფიტაშეილი).

III

მიზეზი იმ სამწუხარო მოვლენისა, რომელიც საფუძვლათ დაედო ჩემს სოლომონთან მეგობრობას გახლდათ უბრალო ჰორი, ვილაც მანეც კორესპონდენტისაგან ღის შესახებ გავრცელებული. ჰორი შეეხებოდა მექრთამეობას და კორესპონდენტს ინიციალებში „ს. ზ. ზ.“ თურმე ჩვენი სასიქადულლო მოღვაწე ჰყავდა გამოყვანილი.

მე ის-ის იყო ჩავეშვი სარდაქციო სავარძელში, რომ კარები გაიღო და არქიელის სახის მო-



ხუცი შემოვიდა. გამეცნო. მე სავარძლიდან წამოვიწიე და ყრუ ხმა გამოვეცი, ვინაიდან ჩემს ვაოგნებას სამზღვარი არ უჩნდა.

- როგორ, თქვენს შესახებ ბრალდება?
- დიახ, მე მასახელებთ მექრთამეთ.
- ეს შეუძლებელია!

— ქეშმარიტათ შეუძლებელია, რადგან მე კარგა ხანია საფუძვლიანათ შევისწავლე თქვენი ჟურნალის სული, მისი მიმართულება, მისი იდეალები, თქვენი ნაწერები ეს ერთგვარი „დესერტია“ ქართული ჟურნალ-გაზეთების მკითხველისათვის, ვინაიდან მისი კითხვის დროს აზრი მოძრაობს, ზნეობა მაღლდება, გონება იზრდება და ინტელექტუალური მოთხოვნილება ქართველი მკითხველისა ყოველ-მხრივ კმაყოფილდება. თქვენი ენა, სტილი თქვენ მიერ აზრთა გამოთქმისა, პირდაპირ შედეგარია. ქართული ენის განვითარება ამას იქით ვეღარ წავა და თუ მან ეს პოზიცია შეინარჩუნა, მისი მომავალი ამითაც უზრუნველყოფილია.

ამ მუსიაფს ყურს უგდებდა აწ განსვენებული ბეკო კეხიანიძე, რომელიც ყველაფერში დაეთანხმა განსვენებულ სოლომონს და თავის მხრივ დასძინა:

— ჩვენში თუ შეიძლება ხელში აღება, ისევ ამ ჟურნალისა და ეს იმიტომ, რომ მას ასეთი პატიოსანი და მკოდნე ხელი ჰპირთავს. მოისპობა ხელი,— ჩაჭკრება კანდელი!

— ქეშმარიტად, ქაშმარიტად სიმართლესა ბრძანებთ ბატონო. მე წელან მხოლოდ ჟურნალზე იმიტომ ვილაპარაკე, რომ თავისთავად ცხადია: „ყოკასა შინა რაცა სდგას, იგივე წამოსდინდების“. განა შეიძლება ხელმძღვანელი უვარგისი იყოს და ჟურნალი კი ასეთი შეუღარებელი?! ეს თითქმის შეუძლებელია! ესეც არ იყოს ბატონი სოსოს პიროვნება, თუმცა მე მას აი ამ წამში გავეცანი, ყველასთვის აშკარა, უსათუოა. დასძინა სოლომონმა.

მე რასაკვირველია იმავე ნომერში გავკაცხე კორესპონდენტს, რომელიმაც ასე უდიერათ მოიხსენია ჩვენი ერის დიდება.

მას შემდეგ ჩემსა და სოლომონს შორის დამყარდა მჭიდრო მეგობრული კავშირი, რომელიც ასე უდროოთ და ვერაგულათ შესწყვიტა გულქვა სიკვდილის ცეცხლი.

კმარა ბატონებო, კმარა ამდენი მსხვერპლი! რედაქტორი ურნაღ „ტრ. შრ.“  
სოსო დომ. მარათაშვილი.

**რედაქციისაგან.** ადგილის სიმკირე ნებას არ გვაძლევს მკითხველთა საყურადღებოთ მოვიყვანოთ ათასი სხვა ასეთი გრძნობით აღსავსე მოგონების ბარათებს. თუ დამკრძალავმა კომისიამ სისრულეში მოიყვანა თავისი დაპირება ცალკე კრებულის გამოცემის შესახებ ჩვენ რა თქმა უნდა სიამოვნებით დაუთმობთ მას ამ უხვსა და ძვირფას მასალას.  
„ქეშმარის მათრახის“ რედაქცია.

## ეროვნული უბედურება და ქართული პრესა.

განსვენებული სოლომონ ზურგიელიძის ცხედრის წინაშე ყველანი ღრმა მწუხარებით აღსავსენი დგანან, პირადი ჰირვარამი და საკუთარი ინტერესები თითქოს მოისპო და საერთო ობლობის გრძნობამ მოისხლე მტრებიც კი შეფარება. ჩვენი გაზეთებიც სისწორით გამოხმატავენ ამ საერთო სულიერ თანწყობილებას; საოცარი გულწრფელობითა და უაღრესი გლოვის გრძნობით ამტყუებელა ჩვენი პრესა ამ განსაცდელისა და მწუხარების ქამს.

გაზ. „საქართველო“ სწერს:  
„ადამიანთა სოციალ ცხოვრების გრძნობაში ფატალ კასუსების გაფლანსე მადღერნ გუბასა შინა იგივე ითქმის, რაც ინდივიდუალ ორგანიზმის ევოლუციურ სფლის ბრძმედილობათი ძერწვის შესახებ, აქედ და იქედ ფატალ სიუზმარისებს სანუგვარა ობიექტივი ფინალი თან დაჭეუების, და ეს ფინალი შით უფრთ რეპრესიება, რაც უფრთ სათუთა სოციალი თუ ინდივიდუალი ორგანიზმის.

მრავალ ეატსტროფთა სახმილთა შიგან გამოწრთობილს, განა მანინ უძღურსა ერსა ჩვენსა ძინადი და აღთმეველი განდდა თავს დაატედა: ჭაგარა ჩვენს ერისა, გეში, ადწურეფიდი უნივერსალ მეცნიერებთა, გადამჭრელი კანდინალ ცითხეებისა, ერთად ერთი, რდმელსაც ჩვენს ნოლიტიკურის და ნაციონალ ცხოვრების ნიადაგ ხელათუდობას ძალა უძდა თავის კანთმეუა და გორდაისის კგანძის ერთის დაკრითა გაკეუთა, ადქსრუდა...

ოდეს სიმიწევე გააღმასკებულ გრძრობათა მოზღვრეუდობასა, რაც შრმიტიტე ადამიანთა მისერეუდობაშივე ადწეს, ოღნაგ დასტნრეს, შამინ მსოჯოდ შეიგრძნოს ქართველმა ერმა ერთობილმა ამ დანჯლისის დიფთუისილმას!..

გაზეთი ასე ათავებს თავის გრძნობიერ წერილს:



მიანც და მიანც, pendant ზემორე თქმულთან, უნდა აღვიაროთ, რომ ვიტალი ზროტესისა ჩვენის ზანადოქსალობითა და ღვარძნილობით აღსავსე მანკერი უფთისა ხანგრძლივი არ არის და მოვალს ჟამი და აწვე არს, რდეს სიტყვად ცხოვრებაში ზრიებტ ინტერესების შეზრდილობა ზოგად მოღვაწეთა მორად კრისტალობას დაუთმობს ადგილს ჩვენდა საუდნიეროთ. მაშინ ასრულდების ჟერ-ჟერობით ლიტონი დატრულდება აწ განსვენებულას სოლომონისა...

Requiescat in pace!

\* \*

„თეატრი და ცხოვრება“, ეს ნამდვილი ისაია წინასწარმეტყველი ჩვენი ცხოვრებისა, საოცარის გრძობამორევით ჰგოდებს სოლომონის სიკვდილს:

„ვინ მე... ვინ ჩვენი... ვინ ჩვენს ერს!.. სოლომონი არ იყო არც მისხაობქალი, არც მისხაობჭყეი, არც მკვლობელმისხაობკანი, მაგრამ მის ზოპულაარობას ვერ შეედრება ჟერც ერთ ჩამოთვლილ მოღვაწეზინის ზოპულაარობას...“

ზირისისლიანმა სიუვდილმა გამოგეტაცა იგი თვისი სამარისებური ხელებით და იმ ადგილას, სდაც სოლომონი ამოგეტაცა, გასისხლიანებული სორცის ნაფლეთება!..

სიკვდილი!..

მსოლოდ ჩვენისთანა უბადრუკ ერს თუ დაბრძულებს ეგრერებათ ისეთი უხეში, უოვლად უაზრო, ვერატი, ფლიდი და გათასისებული ძაღა, როგორც სიკვდილია...

მაგრამ კმარა უიდაჯობა!

დროს აუღავმოთ ეს თავადებული და აღვირ-წასსნილი მტერი ჩვენი ეროვნული ხელაგებების!

ქანთველებო!.. ის ერთია და ჩვენ კი ორ-მილიონზე მეტი!..

ჩვენი შეზობლები, რუსები, ამბობენ: „Куй желѣзо, пригодится воды напиться“ -ო.

შეებდით ამ ბრძნულ ანდაზას...სისტეი ბრძოლა სიკვდილს, ბრძოლა მამანაზურის!

საჭიროა, დაუოფნებლივ დავაარსოთ კომისიები, რათა ორკანიზაციულით მოწოდებლ ძალების შემწეობით ადუგავოთ ზარისაგან ჩვენი ძვირფასი მამულისა გაუმძღარი სიკვდილი და შევიინარჩუნოთ ის მოღვაწეები მიანც, რომელთაც ჟერ არ შეგებობა მისი მისხრადი ხელო.

ამ მაზნის შიდაწევა არც ისე ძნელია, თუ გაეოთეაღისწინებთ განათლებულ ქვეყნების ვითარებას: როგორც გაგიგინია, შევიტარის შეერთებულ შტატ-

ტებში, ე. ი. ჩრდილო შეგევიაში, დიდი სხანა სიკვდილის სსენებაც აღარ არს.

აი შაკალითა ჩვენთუის!..

დღეს კი ვიგლოვოთ ჩვენი სულიერა და ზნეობრი მამა, უბადლო სოლომონი!..

ვაი მე .. ვაი ჩვენი... ვაი ჩვენს ერს!..“

\* \*

„გაზეთ „სახალხო ფურცელს“ და ყოველკვირეულ „ზვიროს“ დაუვიწყარი მამულიშლის შესახებ საერთო მოწინავე წერილი მოუთავსებიათ და სხვათა შორის ამბობენ:

„დღეს უეფლასათვის ცხადია, რომ ეროვნულმა იდეამ, იმ სხით, რა სხათაც ეს იდეა ჩვენის რედაქციების კოლეგიებს ესმის, საბოლოოთ გაიმარჯვდა და, ამის დაგვანათ, როგორც მოსალოდნელი იყო, ბოლო მოედო ქართველის დემოკრატის გამრეწელს ე. წ. ინტერნაციონალურის, ანუ ს.-დემოკრატისთვის, ე. ი. მამქსასტულის, თუ როგორც ჩვენში უწოდებენ, „დასურს“ უსუსურის, კულის ამმღერევის, კრძობის შეურაცხყოფის ტლანქის აკიტაციის და ზოზანგანდის უწინდელის უტუჟარის გაფლენის ძაღას. ამის დამამტაციებელი საბუთი თვალსაზრის გასღება ჩვენის დაუფიწყარის თანამოაზრის, ნეტარსვენებულას სოლომონის ზურაბის ძის ზურედიდის დაკრძალვაზე, როდესაც ჩვენის მიმართულების მიმღევარ ქართული მუშები და რაზმული გამოვლენ ძვირფასის ცხედრის ზატეფსაცემათ და უწმინო თამებსაც კი დაბრწმუნებენ, რომ „ჩვენი სასჯელი—გეიობია!““

\* \*

გაცეთი „Закавказье. Рѣчь-и სწერს:

„Наша новая национальная горе.“

«Бѣдному чѣловѣку камень на подиомѣ дагналъ—гаварить Шота Руставели—и это, если толко вникнутьей глазами трѣзвмо «грузина» въ предметъ, выйдѣтъ, что какъ разъ надъ нами вырезано.

Мы, конечно, ничего не имѣемъ противъ нашихъ соседей, армянъ, ихъ канѣчно притесняютъ въ Турци и, немного даже рѣжутъ (мы это не отрицаемъ), но какое сравненіе съ нашимъ національнымъ утратой, которое постиглось Соломона Зургіелидзе...

Миръ пруху твоего, дорогой преподаватель нашъ!..





ნილაბი სოლომონისა  
გადაღებული ი. ნიკოლაძის მიერ.

## ბ. თაგუნას სიტყვა\*)

ბ. ზურგიელიძის ცხედრის წინაშე წარმოთქმული.

სულმნათო სოლომონ! შენი სპეტაკი ცხედარი

ოთვალავ ხალხის წინაშე

დულს და გადმოღოს. შენისთანა მამულიშვილების  
დაკარგვა რასაკვირველია,

ჩაპყლაბავს, მაგრამ

სამარის ლოდს

ვერ მოინელებს. აწ

დადუმებული გული შენი

სასახელოთ და მტრის

თვალის დასაყენებლათ

\*) როგორც მკითხველი ჰხედავს პატივცემულ თაგუნას სიტყვა ჩვენგან დამოუკიდებელ მიზეზთა გამო სრულად ვერ იბეჭდება. მაგრამ, იმედი გვაქვს, რომ დაკვირვებული მკითხველი, რაც იბეჭდება იმის მიხედვითაც აღვივალ აღადგენს მჭევრმეტყველურ ხელაწერების ამ კლასიკურ ნიმუშს, რომელმაც დაკრძალვის დამსწრეთა გულმოსაკლავი ქვითინი და დაუსრულებელი ცრემლთა ღენა გამოიწვია.

რედაქცია.

აქვე ფეხ ქვეშ უნდა გაითელოს!

და დაობლებულ ერს

ყვაველო-

რანი

გაუნათებს მომავალს

მაგრათ!

თუმცა ჩვენს გულში სამარადისოთ  
ნაზათ

შეფურთხებს ნამდვილი

მამულიშვილი.

ნეტარ არს

რომელიც

მიაქანებს წინ!

გუშინ

უბადრუკი

საუკუნო ხსენება შენი!..

## საგლომონიარო წერილები და დაპუშები.

**ოზურგეთი.** (დებეშა) კიდევ ახალი უბედურება. ჰოი სამშობლოვ როდემდე უნდა იტანჯო. აღარ გვყავს ძვირფასი სოლომონი—ჩვენი კვირტი. ეს სამწუხარო ამბავი იმ დროს გავიგეთ, როცა ქალაქის თეატრში „შეშლილები“ უნდა წარმოედგინათ. წარმოდგენა გადაიდო ორმოცი დღით. გადავიხადეთ პანაშვილი. გრძობობიარე სიტყვა წარმოსთქვა დეკანოზმა, ვაგროვებთ ფონდისთვის ფულს. დასაფლავებაზე იგზავნება წარმომადგენელი. მცხოვრებთა მწუხარება გამოუთქმელია.

მონდობილობით ბაზრის ზედამხედველი  
**კონსტ. ფერქომაძე.**

**ონი.** (დებეშა) ერთი თვით ბენდიერი მაინც ვიქნებოდით დებეშა რომ არ მოეგონებინათ. ერთ თვეს კიდევ ვერ გავიგებდით, რომ აღარ გვყავს უბადლო საზოგადო მოღვაწე კვირტი. ჰთელი ქალაქის მცხოვრებნი სტირიან, ჩვენთან ერთად მოსთქვამს რიონი. ქართველების მწუხარებას იზიარებს ადგილობრივი ებრაელები, მათმა რაბინმა და ჩვენმა ხუცესმა პანაშვიდი გადაიხადეს. ვთხოვთ დამკრ-



ძალაჲ კომიტეტს დასაფლავება მგორმოკე დღეს დანიშნოს, რათა შეეძლოთ დებუტატებმა ყოველ კუთხიდან თავის მოყრა და ღირსეული პატივისცემა.

მონღობილობით

კ. ჯაფარიძე და ბ. ბერუჩავა.

აბაშა. სოლომონ კვიციანი გარდაცვალებამ დიდათ დააღონა მთელი სამეგრელოს ერი. ბედმა არ გვაკპარა მოუსახლობა და წყალდიდობა. ზედიზედ გვაკლებს საუკეთესო მამულიშვილებს, ბედურები გავიწყდენ. ვაგზავნი დღეგატებს. შეუერთეთ ჩვენი მწუხარება მთელ საქართველოს მწუხარებას.

უტუ გვასალა.

ქუთაისი. არ გვჯერა, ნუ თუ მართლა აღარ გვყავს მანათებელი ლამპარი. ნუ თუ გამოიღია ზეთი და ჩაჰქრა პატრუქი, ნუ თუ დაობდა მთელი საქართველო. ვერ გვიბოვია სიტყვა გრძობის გამოჩნატევი, ცრემლი შეგვაშრა, ბოლმა გვახრჩობს. წარმოდგენა გადაიღო, თვითმართველობის სხლმა შეწყდა, შავი ქვის საბჭოს კრება დაიხურა, ქალთა საზოგადოება დაიშალა, ქალებმა მალაზიებს მიაშურეს და სამგლოვიარო კაბებს ყიდულობენ. შესდგა შეერთებული კრება ყველა კულტურულ დაწესებულებისა, გადაწყდა არჩეულ იქმნას მაქაური დამკრძალავი კომიტეტის აქაური განყოფილება. დებუტატებს ყველა საზოგადოება გზავნის. 225 ბილეთი შეგვინახეთ. ფონდის შემგროვებელი კომისია დავაარსეთ. ვითხოვთ დასაფლავების ცერემონიალს ჩვენი წარმომადგენელების ჩამოსვლამდე ნუ შეიძუშავებთ. გაზეთები: სამშობლო, იმერეთი, მეგობარი სამგლოვიარო არშიებით გამოდის.

კიტა.

ბათუმი. საღამო უამს, როცა დღიურ სიცხადით გულ დაჩაგრულნი „ბრეხალკის“ მუღმივი წვერნი, გასართობით და სალაღობოთ შევიყარენით სარძევე „ინტერნაციონალის“ წინ და უნდა მოგვესმინა მორიგე ბესარიონისაგან მორიგი ჭორი აი ამ დროს და ამ ადგილას დებეშამ ჩავიშხამა ყველაფერი—გაცნობა დაუჯერებელი და წარმოუდგენელი ამბავი—სოლომონის გარდაცვალება. ყველას თავზარი დაგვცა და გლოვის ნიშნად ოთხთხად დაპარტიორებულნი ცალ-ცალკე ბინაზე წავედით. მრავალ-ფეროვანი იყო სოლომონის მოღვაწეობა და ღვაწლი. ვატყობინებთ ამ სამწუხარო

ამბავს მოძმე მაჰმადიანებს და დღეგატს იმათაც ვაგზავნიებთ. გლოვობს შავი ზღვის პირი, და ქართველების გულთან ერთად შფოთავს, ბორავს და ღელავს შავი ზღვა.

სოსო.

ფოთი. ნათქვამია: „ღმერთმა ერთი ვით წაწყმინდოს თუ მეორე არ აცხონოსო“. მართალია აღარა გვყავს დიდებული მოღვაწე სოლომონ—კვირტი, მაგრამ სამაგიეროთ მისმა სიკვდილმა აღმოაჩინა ახალი ოქროპირი, იშვიათი მქერმეჭყველი, ფრიად განსწავლული მოძღვარი კლიმენტო. გვაცნობა რა სოლომონის გარდაცვალება სობოროს დიდი ზარის სამგლოვიარო რეკამ, მაშინვე მაშინვე ეკლესიაში მოვიყარეთ თავი. მცირე პანაშვიდის შემდეგ დიდი სიტყვა წარმოსთქვა დეკანოზმა კლიმენტომ, მისმა სიტყვამ დაგვარწმუნა, რომ არ მოკვდება ის ერი, ვისაც საზოგადო მოღვაწის ისეთი დამფასებელი რჩება, როგორც ჩვენი დეკანოზია. შენ კი ძვირფასო სოლომონ განისვენე მშვიდათ, შენ გაფასებს და გტირის ერი ქართველი. დებუტატიაში პარასკევსაც იქნება—მეორე სიტყვა მისთვის შეინახეთ.

ეროვნული მუშა ს. ჩიჩუა.

დაკრძალვა

სოლომონ რ. ზურგიელიძისა.

ის გრანდიოზული სანახაობა, რომლის მოწამე შეიქნა ჩვენი ჰალარა დედა-ქალაქი, თფილისი, 18 ოქტომბერს, განცვიფრებაში მოიყვანდა თვით განუცვიფრებელს აღამიანთა შორის. ქაშვეთის წმინდა გიორგის ეკლესიის მთელი მიდამო, ვიდრე სახაზინო თეატრამდე ერთის მხრით და ყოფილ ტილიპუტურამდე მეორე მხრით, სოსიკო მერკვილიძის „ცოდნამდე“ ქვევით და სამოსამართლო პალატამდე ზევით, სულ ხალხით იყო გაჭედული. დებუტატებიც სხვა და სხვა ეროვნებისა და ქალაქებისას თვით ეკლესიის გაღავაში უშვებდენ.

წესის აგების შემდეგ ყოველად სამღვდლო იაკინთემ გრძობით საესე სიტყვა წარმოსთქვა და ვრცლათ შეეხო განსვენებულის ღრმა ცოდნას საეკლესიო ვალობის სფეროში. აქვე წარმოსთქვა გრძობით აღსაესე სიტყვა პ. ხ. ხატისოგმა ქალაქი თფილისისა და გიოზო ჩიქოვანმა ქ. ქუთაისის სახელით. თავად აზნაურობის მხრივ ილაპარაკა მიხილ ზურაბიშვილმა, რომელსაც ხალხი ტაშის



ცემით მიეგება. ილაპარაკეს წერა-კითხვის, ეტნოგრაფიულის, კულტურის მოყვარულთა, სამეურნეო და სიტყვა კაზმულ საზოგადოებათა წარმომადგენლებმა. სხვა და სხვა რედაქციებისა და დაწესებულებათა დებუტატებმა. ილაპარაკა და დიდი მღელვარება გამოიწვია სოფ. სოკოთუნელმა გლეხმა ნიკოია ჯღარაკვამ.

სწორედ სალამოს ხუთ საათზე დაიძრა პროცესიის ზღვა, რომელსაც წინ მიუძღოდა სამი ხორო მგალობელთა: წითელ ქულაჯებიანი, შავ-ჩოხიანი კავსაძისა და ქალთა გუნდი. „წმინდაო დემერთო“ გუგუნნი გლოვის ჰანგით ავსებდა ხალხით გაქედნილ ქუჩებს და როგორც მოვარდნილი ლანქერი ჩქერით გადადიოდა უბნიდან უბანში.

მგალობელთა გუნდს მოსდევდა ქართველი სამღვდლოება ყოვლად-სამღვდლო იაკინთეს მეთაურობით, შემდეგ სამგლოვიარო ეტლი და მას უკან გულდათუთქული ქირისუფცლები ურიცხვი ხალხის თანხლებით.

პროცესია ნელა და მწყობრათ გაემართა გოლოვინის პროსპექტით და როცა კავსაძის ხორო „ნოეს სასტუმროს“ წინ გუგუნებდა, პროცესიის უკანამავალნი „ძმურ ნუგეშს“ არ გაჰშორებოდენ. სანახაობა, როგორც მოგახსენეთ, ქართველთაფისაც უჩვეულო იყო და ახლა წარმოიდგინეთ თქვენ განცვიფრება ოსმალეთიდან შემოხიზნულ „ბეჟენცებისა“, რომელნიც გაშეშებული შესცქეროდენ ამ ზღვა ხალხს და ამბობდენ:

— უთუოდ ამათი ყენი მომკვდარა, რომ მთელი ქვეყანა მისდევს უკანაო.

დიღუბის ეკლესიის გაღაფანს უკვე რვა საათზე მივადექით. აქ ილაპარაკა მუსულმანთა წარმომადგენელმა მუსტაფა-აჯი-მამედ-ახუნდ-ზადემ. მიუხედავად იმისა, რომ ორატორი უცნობ ენაზე ლაპარაკობდა, სიტყვამ თავის მგრძობიარეობით უდიდესი შთაბეჭდილება მოახდინა.

ილაპარაკეს ოსების, ბერძნების, ებრაელებისა და აისორების წარმომადგენლებმაც. ხალხი ყველას ალტაცებით ეგებებოდა. ის იყო ორატორთა სია გათავდა, კუმბო სამარეში ჩაუშვეს და ძვირფასი გვამი შავმა მიწამ დაჭვარა, რომ სასაფლაოს აღმოსავლეთ მხრიდან საშიშარი ხმა-მაღალი ტირილი მოისმა და ვიდაც ქულაჯიანი კაცი გაშმაგებით მიიქრა სამარესთან. გულის შემზარავი სცენა მოხდა. ქაბუკი ვერას გზით ვერ დაამშვიდეს და როცა სული მოიბრუნა საუცხოოვო ლექსი ჩასძახა ჩვენს მგოსანს „ამიერ კავკასიის რკინის გზის“ სახელით. მისი ვინაობა ჩემთვის გამოურკვეველი დარჩა.

„ეშმაკის მათრახის“ რედაქციის მხრით გრძნობიერი სიტყვა წარმოსთქვა დამსახურებულმა იუმორისტმა „თაგუნამ“.

სალამოს ცხრა საათზე მადლიერი საზოგადოება დაიშალა და გაემართა „ახლის“ თუ „ხარფუხის“ კლუბისაკენ უზომო მწუხარების გასაქარვებლათ.

ადგილის სიმცირე ნებას არ მძღვეს ვრცლათ შევეხოთ ამ საარაკო პატივისცემას, ვიტყვით მხოლოდ, რომ მრავალთაგან კაიგონებდით:

— რომ ვიცოდე ასეთის დიდებით დამასაფლავებენ ეხლავ თავს მოვიკლავდიო.

— იცი ლუკა, ჩვენ მეზობელ ერებს გადაუწყვეტიათ როცა მოუკვდებათ ვინმე უთუოდ ქართველებს მივანდოთ დამარხვაო.

ასეა თუ ისე, მე მგონია სოლომონ ზურგიელიძე ეს უკანასკნელი ქართველია, რომელსაც ასეთი მეფური (მეტე რომ არა ვსთქვათ) დასაფლავება ხვდა წილიათ.

ამბობენ სოლომონის საფლავზე დაიბადა ახალი ჯგუფი ქართველებისა, რომელიც დაიჭერს შემეერთებელ პოზიციას „საქართველოელთა“ და „სახალხოელთა“ შორისო. არ ვიცით რამდენათ მართალია ეს ცნობა, მაგრამ თუ ეს ასეა ამ სასიამოვნო ამბავს შეუძლია მცირედ მაინც შეამსუბუქოს ჩვენი უზომოდ ტანჯვა სოლომონის დაკარგვით გამოწვეული.

მოზარე.

## მონსრეპული სიტყვები და აზორიგებები

განსვენებული ს. ზურგიელიძისა.

\* \*

„...ჩვენი ქვეყნის ბედი ერთ რომელსამე კაცზე როდი ჰკილია. თუ ერის უმრავლესობა მომავლის გზას გაიკაფავს, უმცირესობაც მას დაედევნება“...

\* \*

„იცოდე, შვილო, სიცოცხლე სიკვდილს არ მუდამ სჯობია: მოძმისთვის თავის გაწირვა მრავალგზის შენამკობია“.

\* \*

ერთხელ განსვენებულსა ჰკითხეს:

— სოლომონ, ქართველთა რომ არ დაბადებულეყავ რას იზამდიო?

— მაშინვე თავს მოვიკლავდიო, მოსწრებულათ უბასუხა ენაშქრელმა მოღვაწემ.



\* \*  
 „სწავლა იგივეა ყრმისათვის, რაც ზეთი ქრისტიანთათვის: ჩაუსხამ აინთება, არ ჩაუსხამ და — ჩაჰქრება“.

\* \*  
 ერთ წვეულებაზე სოლომონს თამადა ჩააცვიდა: გინდა თუ არა, ყანწით ღვინო დალიო. — ვერ დავლევ, არ შემძლიანო, უთხრა სოლომონმა. თამადამ მიიწვი გაუზახუნა ყანწით ღვინო, — სანამ არ დალევ, არ მოგეშვებო. მაშინ სოლომონმა ექსპრომატით შემდეგი ლექსი წარმოსთქვა:

— ყანწით ვერ დავლევ მე მგ ღვინოსა, თამადა ღმერთმა შეარცხენოსა... თამადამ ენაზე აკბინა და ხმა გაჰკმინდა.

\* \*  
 1905 წ., ცნობილი მანიფესტი რომ გამოცხადდა, განსვენებული სოლომონ ზურგიელიძე შემთხვევით თბილისში იყო. ყველას აღფრთოვანება ეტყობოდა სახეზე, სიხარულს ვერავინ მალავდა. ჩვენი სასიკადალო მწერალი კი ჩვეულებრივ დინ-

ჯათ იყო და მის მეტყველსა და ღრმით ჩასმულ თვალებს ჩაფიქრება და თითქოს დარდიც ემჩნეოდა. — რა მიზეზია, ბატონო სოლომონ, რომ საერთო აღტაცების გაზიარების მაგიერ, მოგიწყენიათო? — ჰკითხა სოლომონს ბ. არჩილ ჯაჯანაშვილი: — ნუ თუ არა გწამთ ბრწყინვალე ხანის დაწყებო... სოლომონი მიაჩერდა არჩილს თავისი ქვეიანი თვალებით, დიდხანს უცქირა უსიტყვო და ბოლოს წელის ხმით, წინასწარმეტყველებრივად წარმოთქვა:

— ვნახოთ, ძვირფასო არჩილ, ვნახოთ! ღმერთმა ჰქნას, რომ ეგ სიხარული ათი წლის შემდეგაც ეგრე შეგრჩენოდეთო.

მისანი მოღვაწის წინასწარმეტყველება, ჩვენდა საუბედუროთ, აღსრულდა და აი, დღეს, სწორედ ათი წლის შემდეგ, სიკვდილის ბრქაყალებმა გამოგვეციოჯა ხელიდან თვით ავტორი ამ წინასწარმეტყველებისა\*).

\*) იმედია, ბ. არჩილ ჯაჯანაშვილი ამ შემთხვევის სიწინამდვილეს დაადასტურებს.

## სოლომონ ზურაბის მე ზურგიელის დაკრძალვისა.

შ ე მ ო ს ა ვ ა ლ ი.	მან.	კ	გ ა ს ა ვ ა ლ ი.	მან.	კ.
1 ქ. წ. კ. გ. ს. მთავარი გამგეობისაგან	300	1	გადმოსვენების ხარჯები	511	13
2 შავი ქვის საბუჯისაგან	250	50	2 სასაფლაოს აღგილი პანთეონში	600	—
3 — თფ. თავდაზნაურთა საკრებულოსაგან	90	—	3 ჩოხიან ხოროს	60	—
4 ქუთაისის თავდაზნაურთა საკრებულოს.	160	—	4 ქულაჯიან ხოროს	25	—
5 ბაქოს ქართველთაგან	414	70	5 ქალბის ხოროს	7	—
6 ბათუმის ქართველთაგან	160	55	6 მღვდელ-მოქმედთ	75	—
7 ფოთელთაგან	75	70	7 ბალახინს და კუმოს	204	—
8 სოხუმიდან (წ. თავდგირიძისაგან)	25	—	8 საფლავის გაქრა	50	—
9 მოსკოვის ქართ. სათვისტომოდან	5	25	9 ყვევილები და სანთლები	100	—
10 ოზურგეთელ პატრიარქისაგან	10	—	10 საკანცელარიო ხარჯი	75	—
11 სამტრ. ქ. შ. წ. გ. ს. გამგეობისაგან	85	20	11 შავები ნათესავებისათვის	398	—
12 ბონის ინტელიგენციისაგან	75	25	12 ეტლები საპატრო მოხუცთათვის	60	—
13 ზუგდიდელთაგან	17	08	13 ლიდიის წყალი პროცეის დროს	45	50
14 თელავის ინტელიგენტთაგან	25	—	14 განცხადების ფასი რედაქციებს.	65	15
15 ტრამაის მომუშავეთაგან	22	15	15 დეპეშების დასაგზავნი	36	07
16 ამხანაგობის სტამბის მუშათაგან	8	—	16 მათხოვრებსა და მონაზვნებს	6	28
17 ქიათურის მუშათაგან	35	55	17 ბროშურების დასამუქედი	28	64
18 გელათის ბერებისაგან	1	50	18 სურათების დაბეჭდვა ღია ბარათზე	40	16
19 ქართული კლუბისაგან	400	—	19 სინემატოგრაფზე გადაღება პროცეისისა	75	—
20 ქართულ რედაქციებისაგან	75	—	20 დროშების მატარებელთ	24	—
21 გვირგვინის მაგიერ	425	—	21 პროცეისის ხელმძღვან. ნიშნ. შესაძენათ.	26	45
22 ყერძო შემოწირულობანი	625	—	22 წვრილმანი ხარჯები	800	—
ს უ ლ	3286	43	ს უ ლ	3112	38

**ღარკა წმინდა ზაფხოსავალი 174 მან. 5 კაპ.**

ეს ფული მოხმარდება განსვენებულის ხელმოკლე ოჯახს და სალოტერატურო ფონდს.

ნებადართ. სამხ. ცნხზორისაგან. სტამბა „შრომა“. რედაქტ.-გამომცემელი თეოფილე ბოლქვაძე.